

Ο Ιάρδανος ήταν ποτάμιος θεός, προσωποποίηση του ομώνυμου ποταμού της Λυδίας, στη Μ. Ασία. Ο Τμώλος ήταν βασιλιάς της Λυδίας, προσωποποίηση του εκεί ομώνυμου βουνού, γιος του Άρη και της Θεογόνης. Ο Απολλόδωρος (II 131) αναφέρει ότι η Ομφάλη ήταν κόρη του Ιάρδανου και χήρα του Τμώλου, βασίλισσα των Λυδών. Στους Θεών Διαλόγους, ο Λουκιανός την παρουσιάζει να φορά χρυσά γοβάκια. Ο Λουκιανός έγραψε τον 2

μ.Χ. αιώνα. Ο Απολλόδωρος τον 2

π.Χ. Και οι δυο είχαν υπόψη τους την τελική μορφή του μύθου. Ως τότε, είχε περάσει από διάφορα στάδια κι από διαφορετικές περιοχές. Σε όλες, ο Ερμής πήρε τον Ηρακλή και τον εξέθεσε προς πώληση «για τρία χρόνια». Τον είδε ωραίο και στιβαρό η Ομφάλη και τον αγόρασε για τρία τάλαντα. Ο Ερμής πήγε να τα δώσει στον Εύρυτο και στους γιους του αλλά εκείνοι αρνήθηκαν να τα δεχτούν. Όσο για την Ομφάλη, απέκτησε τον Ηρακλή εραστή της, τον υποχρέωσε να κάνει διάφορα κατορθώματα αλλά και συχνά τον έντυνε με γυναικεία ρούχα και του ανέθετε γυναικείες δουλειές. Από το σημείο αυτό και έπειτα αρχίζουν οι διαφοροποιήσεις.

Ποταμός Ιάρδανος και πόλη Ομφάλιο υπήρχαν και στην Κρήτη. Δεν διασώθηκαν μνήμες που να συνδέουν την περιοχή με την θητεία του Ηρακλή στην Ομφάλη. Πόλη Ομφάλιο υπήρχε και στην Ήπειρο όπου ζούσε ο λαός των Ομφαλών, η ηρωίδα των οποίων λεγόταν Ομφάλη. Και ένα ιερό της Ομφάλης υπήρχε στη Δυτική Δολοπία (την χώρα των Δολόπων) που βρισκόταν ανάμεσα στην Ήπειρο και την Θεσσαλία. Οι ερευνητές δεν αμφιβάλλουν ότι η Ομφάλη αρχικά ήταν χθόνια θεά. Και ο Δίας που αποφάσισε την δουλεία του Ηρακλή στην Ομφάλη, είχε στην Δωδώνη της Ηπείρου μέγιστο αρχαίο ιερό και μαντείο. Στις «Τραχίνιες», ο Σοφοκλής βάζει την Δηιάνειρα (156 κ.ε.) να αφηγείται ότι βρήκε διαθήκη του Ηρακλή, τι να κάνει, αν αυτός δεν γύριζε από την δουλεία του. Επειδή το μαντείο της Δωδώνης του χρησιμοδότησε ότι 15 μήνες μετά την πώλησή του ή θα ήταν πεθαμένος ή θα είχε εξασφαλίσει ζωή χωρίς λύπες, θα είχε δηλαδή νικήσει για μια ακόμα φορά τον Θάνατο. Με τις αρχαίες πύλες του Αδη να βρίσκονται στην γειτονική Θεσπρωτία.

Ο Ηρακλής είχε υποσχεθεί ότι θα παντρευτεί την Δηιάνειρα, όταν βρισκόταν στον Αδη για να πάρει τον Κέρβερο. Που σημαίνει ότι διάλεξε στον Κάτω Κόσμο εκείνη που κάποια στιγμή θα έστελνε στον θάνατο τον θνητό εαυτό του. Με μέσον το δήθεν ερωτικό φίλτρο, το φαρμάκι που ο Νέσσος, ως πορθμέας των ψυχών «απέναντι», της είχε δώσει και εκείνη φύλαγε για τη στιγμή που θα θεωρούσε πιο κατάλληλη. Μετά την τελευταία επιστροφή του, ύστερα από την 15μηνια απουσία. Η υποχρέωση του ημίθεου να φορά γυναικεία ρούχα ερμηνεύτηκε ως αφαίρεση του ανδρισμού του που όμως ούτε να είναι γόνιμος εραστής τον εμπόδιζε ούτε του στερήσει την αστείρευτη δύναμή του, σύμφωνα με τα όσα

επακολούθησαν.

Με όλα αυτά, η τοποθέτηση της ιστορίας στην Ήπειρο χρεώθηκε στο ιερατείο του μαντείου της Δωδώνης. Το ιερατείο του μαντείου των Δελφών την οικειοποιήθηκε και την τοποθέτησε να εκτυλίσσεται στην Θεσσαλία.

(τελευταία επεξεργασία, 19 Σεπτεμβρίου 2021)